

35
2018
2019

סטאבט מאטר

הקאמרה
הישראלית ירושלים
מנהל מוזיקלי: אבנר בירון

הקאמרטה הישראלית ירושלים

מייסד ומנהל מוזיקלי: אבנר בירון

חברי התזמורת					
כינור ראשון מתן דגן* נטשה שר* כרמלה ליימן** יוקי אישיזאקה דניס גרסי רומן יוסופוב מיכאל פביה	כינור שני הדס פבריקנט* אדוארד רזניק* אומרי צח ארנולד קוביליאנסקי מיכאל קונצביץ' קרן שושני	ויולה מיכאל פלסקוב* דור שפרבר* בוריס רימר אדוארד שובייב אנדריי שפלינקוב	צ'לו צבי אורליאנסקי* מרינה כץ* אלכסנדר סינלניקוב** אסתר ולדָרס קונטרבס דמיטרי רוזנצוויג* שי פקר	חליל אסתי רופא* אבוב מוקי זוהר* אורי מירז	בסון מאוריצי פאז* קריסטינוס גריגס קרן יער אלון ראובן* רות ורון כלי הקשה קרן פנפימון־זהבי*

נגנית אורחת: איריס גלוברזון־הירש, צ'מבלו, עוגב

חברי העמותה וחברי הוועד המנהל					
עו"ד יאיר גרין*, יו"ר אבנר אזולאי יעקב אייזנר* פרופ' רות ארנון* פרופ' שלמה בידרמן	ד"ר יורם בלשר* פרופ' אבי בן בסט רו"ח תלמה ברבשקנולר פרופ' בני גיגר* אפרת וימן גרשוני*	אילן דה פריס* פרופ' משה הדני* גרשון זוהר יהודה זיסאפל רות חשין*	משה מיכלס* פרופ' מנחם פיש אורלי פרומן* ד"ר שמואל קבילי* רו"ח רענן קופ*	פרופ' אורי קרשון פרופ' דפנה שוורץ* ד"ר לאה שמיר־שנאן ברוך שלו דב שפיר	

צוות הניהול		
מנהל כללי: יורם יונגרמן מנהל אדמיניסטרטיבי: מיכאל קונצביץ' מפקיקה: ענת ריכטר	רכז תוכני מוזיקה: ד"ר רון מרחבי מנהלת שיווק: שרה טיילור דוד מנהלת מכירות: דגן פדר	מנהלת משרד: סימה גיאלצ'ינסקי מנהל במה: ואלרי אקסינוב הנהלת חשבונות: שרית יצחקי

מחלקת מנויים: 1-700-55-2000 / בימים א'-ה' 09:00-17:00

משרד התזמורת: רח' ההגנה 13, הגבעה הצרפתית, ירושלים / טל: 02-5020502 / פקס: 02-5020504
כתובתנו באינטרנט: www.jcamerata.com / אימייל: info@jcamerata.com

התזמורת נתמכת על ידי: משרד התרבות והספורט | עיריית ירושלים, האגף לתרבות ומסתייעת בתורמים שונים.

35
2018
2019

ירושלים / תיאטרון ירושלים
יום ב', 8.4.19 בשעה 20:00
הקונצרט יועבר בשידור חי בכאן קול המוסיקה

זכרון יעקב / אלמא מרכז אמנויות
יום ה, 11.4.19 בשעה 21:00

תל אביב / מוזיאון תל אביב לאמנות
יום ו', 12.4.19 בשעה 13:00
מוצ"ש, 13.4.19 בשעה 21:00
יום א', 14.4.19 בשעה 20:00

כתיבת התכנייה: בני הנדל עיצוב: חגית מימון

סטאבט מאטר

פול גודווין מנצח (בריטניה)
אגנישקה רליס מצרסופרן (פולין)
ברכה קול חליליות (ישראל)

פרנצ'סקו ג'מיניאני (1762-1687)

קונצ'רטו גרוסו מס' 12
עפ"י "לה פוליה" מאת קורלי

גאורג פרידריך הנדל (1759-1685)

הפתיחה, רצ'יטיבי ואריה מן האופרה "סרטה"

אהרון חרל"פ (1941)

קונצ'רטו לחליליות ולתזמורת כלי קשת
(בכורה עולמית)

הפסקה

אנטוניו ויואלדי (1741-1678)

"סטאבט מאטר" לאלט ולתזמורת, רי"ו 621

יוהאן סבסטיאן באך (1750-1685)

סוויטה תזמורתית מס' 1 בדו מז'ור רי"ב 1066

• אוברטורה צרפתית

• קוראנט

• גבוט א' וב'

• פורלן

• מינואט א' וב'

• בורה א' וב'

• פספיה א' וב'

לאורך כעשור כיהן גודווין כסגנו של כריסטופר הוגווד, מייסדה ומנצחה הראשי של תזמורת "האקדמיה למוסיקה עתיקה" בקיימברידג', עמה סייר בעולם והקליט מיצירות שיץ, מוצרט וג'ון טוֹנֶר. שלושה מתקליטורי "האקדמיה" בניצוחו היו מועמדים לפרסי "גראמי" ו"גרמופון".

בשש שנותיו כמנצח ראשי של התזמורת הקאמרית האנגלית שיתף גודווין פעולה עם הכנר ג'ושוע בל, הפסנתרנית מריה ז'יאָאו פִיֶרֶש, הזמרות קירי טֶה קאָנאוּוה ומגדלנה קוֹזֶ'נֶה והצ'לן מסטיסלב רוֹסְטְרוֹפּוֹבִיץ', והקליט עמם תקליטורי שטראוס, הרטמן, הנדל ואֶלְגֶר.

מאסטרו גודווין מייחס חשיבות רבה לקידום פרויקטים לנוער שוחר מוסיקה ולנגנים בראשית דרכם. על כן הרבה לעבוד עם תזמורות נוער בספרד, בהולנד, בגרמניה ובאיטליה ולסייע בעצה ובמעש למוסדות הלונדוניים שבהם התחנך – הקולג' המלכותי והאקדמיה המלכותית למוסיקה.

לקריירת הניצוח של פול גודווין קדמו שנות נגינה סולנית באבוב בארוק. בראיון שהעניק לפני שנתיים לעודד זהבי במגזין "אופוס" סיפר: "באופן מוזר, העובדה שהמוֹרָה שלי לאבוב סברה שעתיד טמון בניצוח עוררה אצלי את יצר הדווקא. על אפם ועל חמתם של כולם אהיה נגן אבוב מעולה' חשבתי, ונסעתי ללמוד אצל אבובן הבארוק הטוב ביותר בווינה ופיתחתי קריירה של 16 שנה".

אלא שנבואת המוֹרָה לאבוב לא נתנה לגודווין מנוח. היום זמנו מתחלק בין ניצוח לבין ייזום העלאת אופרות וניצוח עליהן. בתזמורות שניגנו תחת שרביטו הפילהרמונית של ה-BBC והפילהרמוניות של רוטרדם וסטוקהולם; הסימפוניות של ברמינגהם, מוסקבה, סן פרנסיסקו, וושינגטון די סי, סיאטל, טורונטו וטאיוואן; הקאמרית הסקוטית והקאמרית של סנט פול; התזמורות הלאומיות של בלגיה, ספרד ופולין ותזמורת הקונצרטהאוס של ברלין. בשנים האחרונות מכהן גודווין כמנהלו המוסיקלי של פסטיבל באך בעיר כרמל-על-הים שבקליפורניה.

בין האופרות שניצח עליהן: **איפיגנייה בטאוריס** של גלוק באופרה הקומית של ברלין, **אונס לוקרצ'יה** של בריטן בתיאטרון המלכותי של מדריד, **אורלנדו** מאת הנדל באופרה הסקוטית וב"אופרה אוסטרליה" והאורטוריה **יפתח** של הנדל באופרה הלאומית הוולשית.

ברכה קול, נגנית חליליות וזמרת אופרה, החלה את דרכה כילדת פלא בנגינה בחליליות. בגיל 10 החלה להופיע ובגיל 13 ניגנה כסולנית עם הפילהרמונית הישראלית בניצוחו של זובין מהטה. בגיל 15 נסעה להשתלם בהולנד, וכעבור שנתיים סיימה את לימודי התואר "אמן" בהצטיינות יתרה. בצה"ל שירתה במעמד מוזיקאית מצטיינת. אחרי שלמדה זימרה באוניברסיטת תל אביב השלימה גם בתחום זה תואר "אמן" בהצטיינות יתרה. היום היא מרבה להופיע בארץ ובעולם כזמרת סולנית, ברפרטואר המשתרע ממוזיקה עתיקה ועד למוזיקה בת-זמננו ולבצע יצירות בביצועי בכורה עולמיים.

ברכה קול הוזמנה מטעם המכון למוזיקה ישראלית להקליט דיסק משיריו של אמן היידיש ליבו לוי. לפני כשנתיים התפרסם הסרט הדוקומנטרי "התברכה בקול" על חייה ועבודתה, ובעקבות הצלחת הסרט הוזמנה להנחות את מגזין הטלוויזיה לתרבות ולאמנות "תצאו בחוץ". כמו כן ערכה והגישה תכניות ב"קול המוסיקה". קול בוחנת רסיטלים מטעם הפיקוח על החינוך המוזיקלי במשרד החינוך, מלמדת במרכז החדש למוזיקה רמת גן ומפיקה את סדרת הקונצרטים "קאמרי במרכז החדש".

קול זכתה במלגות הצטיינות מקרן התרבות אמריקה-ישראל, המכון הישראלי לאמנות הזימרה ואוניברסיטת תל אביב.

במהלך לימודיה באקדמיה למוזיקה ע"ש קרל ליפינסקי בִּירוֹזְלָב זכתה המצורסופרן הפולנייה אגנישקה רליס בפרסים בתחרויות זמרה, ומ-1996, שנת סיום לימודיה ועד 2007 הייתה לזמרת מן המניין באופרה של ורוצלב.

היום היא מופיעה בעולם במגוון תפקידים: בתיאטרון אֶרְפּוּרְט ובקונצרטתִיאָטֶר של ברן גילמה את אֶזּוֹצִינָה **בהטרובדור** של ורדי, באופרה הלאומית של אסטוניה גילמה את אֶמְנִירִיס **באאידה** של ורדי, בֶּזְמֶפֶר־אופר של דרזדן הייתה אנה **בהטרואניס** של ברליוז, באופרת ציריך, באופרה הסקוטית ובפסטיבל אקס־אן־פרובנס גילמה את שלושת תפקידי המצורסופרן **במלאך האש** של פרוקופייב, בפסטיבל בֶּרְגִינְץ שרה את תפקידי ליזה וחנה **בהנוסעת** של מִיֶצְסֶלֶב ויינברג ובקרקוב גילמה את המלחין **באריאדנה בנקוסוס** של ריכרד שטראוס.

בין היצירות שהופיעה בהן על בימות הקונצרטים: **ים של חלומות נשם עליו ושירי התבוננות ונוסטלגיה** של כשישטוף פנדרצקי ו**הרקוויאם הפולני** שלו עם הפילהרמונית הישראלית בניצוח המלחין. רליס שרה גם תחת שרביטיהם של גבריאל כְּמוֹהָ, סר אנדרו דייוויס וגוסטבו דודמל.

לראשונה הופיעה עם הקאמרטטה בשלהי 2015 במיסה של שוברט.

פרנצ'סקו סֹרְוִי ג'מיניאני, כנר, מלחין ותיאורטיקן איטלקי, זכה למוניטין ניכר בזמנו. אם תלמידיו כינוהו "המטורף" (Il Furibondo), לא היה זה על שום שכיחה בהם את זעמו, אלא כיוון שאת שינויי הדינמיקה הפתאומיים שלו ואת אלתוריו הווירטואוזיים לא היה קל לחקות.

גם הלחנותיו זכו לתשבחות וכן ספרי לימוד שכתב, ובהם "אמנות הנגינה בכינור" (1731) ו"המדריך ההרמוני" (1754), שהם סיכומים מרשימים של טכניקת נגינת הכינור האיטלקית ושל ההיצע ההרמוני העשיר של שלהי הבארוק. עם זה, במבט היסטורי, לקה זיוו של ג'מיניאני, אולי בשל הזדהותו היתרה של בן זמנו הנדל, אשר כמוהו למד נגינת כינור אצל קורלי וכמוהו בנה לו קריירה רבת שנים בלונדון.

ג'מיניאני, יליד לוקה שבטוסקנה, קיבל את שיעורי הכינור הראשונים מאביו, אך משהתברר כשרונו הפנומנאלי, נשלח צפונה למילאנו, אל קרלו אֶמְבְּרוֹגִ'וֹ לונטי ודרומה לרומא, אל אֶרְפָּאנְגֶ'לוֹ קורלי - שניהם כנרים מלחינים משכמם ומעלה.

ב-1714, מצויד במוניטין של כנר וירטואוז, הגיע ג'מיניאני ללונדון, אז כבר מרכז מוזיקה חשוב, לא במעט בזכות הנדל, שפרסם בה לא מכבר את האידיומים הגרמניים של מכורתו ואת האיטלקיים שלמד בארבע שנות מסעותיו בארץ המגף.

האם הצטלבו דרכיהם של שני תלמידי קורלי בלונדון? המענה חיובי. ב-1715, בשעה שהשמיע ג'מיניאני קונצ'רטי לכינור פרי

עטו בחצר המלך ג'ורג' הראשון, היה זה גאורג פרידריך הנדל שליווהו במקלדת.

ג'מיניאני התקבל בזרועות פתוחות בחוגי האריסטוקרטיה של לונדון. הרוזן השלישי של אסקס, ויליאם קֶפֶל שמו, פרש עליו את חסותו ובמהרה קנה לו האיטלקי מעמד של גדול וירטואוזי הכינור של בירת אנגליה, מעמד שאך התחזק על ידי הקונצ'רטי שהלחין והֶפְתְּבִים התיאורטיים שפרסם.

לא הכל הלך למישרין: בלונדון ואחר כך בדבלין צרף ג'מיניאני לעיסוקיו המוזיקליים גם סחר באמנות, ובזה כשל לא פעם, עד כי נאלץ פטרונו, רוזן אסקס, לחלצו מן הכלא בשל חובות כספיים. טראומה אחרת, שהחישה אולי את מותו, הייתה היעלמו של כתבי־יד שבו השקיע שנים של עבודה. ההיסטוריה חושדת באחד ממשרתיו.

ג'מיניאני הירבה להלחין קונצ'רטי לכינור, שלישיות כינור ויצירות לכינור סולו וכן תרגילים לצ'מבלו ויצירות לגיטרה ולצִיֶּתֶר, אך עיקר פרסומו באו בזכות 42 הקונצ'רטי גרוסי שלו, המאופיינים בכך שהוסיף ויולה לקבוצה הסולנית ("הקונצ'רטינו"), העשויה בדרך כלל שני כינורות וצ'לו. בכך יצר רביעייה סולנית המשוחחת באורח קונטרפונקטי עם התזמורת ("הרִיֶפִיֶנו"). היצירה שנפתח בה את תכניתנו היא קונצ'רטו גרוסו כזה. כאן לא בהלחנה מקורית מדובר, אלא בעיבוד של סונטה לכינור של קורלי.

במרחק מאות שנים נשאלת השאלה האם הערצת ג'מיניאני למורו הניעה אותו לעשות

לו מחווה זו, או שמא העובדה שקורלי היה שם לוהט בלונדון של תחילת המאה ה-18? אולי גם וגם.

קורלי הלחין את אופוס 5 שלו - תריסר סונטות לכינור ולבסו קונטינינו - ב-1 בינואר 1700, ובשנים 1727/8, בהיותו כבר נטוע היטב בסצנה הלונדונית, עיבד ג'מיניאני את האופוס לתריסר קונצ'רטי גרוסי. לקונצ'רטו שלפנינו יש ייחוד משלו. הוא מערכת של וריאציות על נושא הקרוי "לה פוליה", מהלך מלוודי־הרמוני במשקל משולש שהקסים את עולם הבארוק. La Follia (בתפארת ל' דגושה) נקרא המהלך בפי האיטלקים, אבל במקורו, בספרד ובפורטוגל, היה שמו La Folia (בל' רפויה), על שם ריקוד שנתפס בתודעה כ"התהוללות" או "שגעון".

ה"פוליה" התפשטה בגינת המוזיקה הרנסנסית־בארוקית כהשתכפלותו של "הבס המהלך" בעולם הריז'ים־אנד־בלוז האמריקני בראשיתו. אבל אהבת הפוליה חרגה מעבר לבארוק. ניתן לזהות מהלכי "פוליה" אצל רבים: מדִיֶגוֹ אוֹרְטִיס (Ortiz) במאה ה-16, דרך סקרלטי, פכלבל ובאך, דרך בטהובן וליסט ועד רחמנינוב וואנג'ליס.

הצגת המהלך ("התֶמָה"), נעשית בראשית היצירה, כמובן, בפרק המוכתר אדג'ו, ואז, בפרקים קצרים ושווי זמן - כחצי דקה לכל פרק - נפרשות לנגד אוזנינו 23 וריאציות: מהירות ואטיות, נמרצות וליריות, ולכל וריאציה יחוד משלה: כאן שיחה בין הכינור לצ'לו, כאן התדיינות בין הקונצ'רטינו לריפיינו, כאן כלים מן הריפיינו מצטרפים אל הסולנים.

„סרסה“ של הנדל נולדה פעמיים. באביב 1738 נערכה הבכורה בתיאטרון המלכותי היימקט בלונדון, אלא שהקהל לא ידע לעכל את מוזרויותיה (ערבוב רמימעמד עם פשוטיים, טרגיות מול פרסה, אריות “קצרות מדי”) והיא נחלה כישלון חרוץ. רק כעבור 186 שנים, בקיץ 1924 זכתה לתחייה בגטינגן שבגרמניה, ואז, כאילו כדי לפצות על ההתעלמות הממושכת, הועלתה כ-90 פעמים בשנתיים. כך נמשתה מתהום הנשייה, והיום, אולי בזכות הסממנים שנראו בזמנם פגמים, היא בין האופרות הפופולריות ביותר של הנדל.

הנדל, יליד האלה, היה ילד פלא. נגן עוגב ידוע נטלו תחת חסותו בהיותו בן 7, וכך השתלם בנגינת מקלדות ועוד כלים והחל להלחין. באמצע העשור השני לחייו היה לנגן עוגב בקתדרלה בהאלה, ב-1703 התקבל ככנר בתזמורת אופרת המבורג, ושם, ב-1705, חיבר את שתי האופרות הראשונות שלו. מיד אחר כך הדרים לאיטליה, ובין 1706 ל-1710, בפירנצה, רומא, ונציה ונפולי, למד כל מה שאפשר מאַלְסִנְדְרוֹ סְקֵרְלֵטִי, מדומניקו בנו, מוויאלדי ומקורלי. במקביל הלחין יצירות כליות וקוליות. בשובו לגרמניה מונה למנצח החצר של הנסיך גאורג לודוויג מהֶנְדֶנְבֶּרְג, ב-1712 הוצע לו לכהן כמלחין החצר של מלכת אנגליה בלונדון, ועם מות המלכה אן ב-1714, הומלך תחיתה גאורג לודוויג, מעסיקו לשעבר מהנובר. לאורך 35 שנה היה הנדל עמוד תווך מוזיקלי בחיי החצר של ג'ורג' הראשון ובחיי האופרה של לונדון. עשרות אופרות איטלקיות הלחין ומאות יצירות אחרות. ב-1727, עם הפיכתו לאזרח בריטי המיר

את שמו ל-George Frideric Handel. כמה שנים אחר כך, כשמע שהקהל האנגלי מואס כבר באופרות איטלקיות, עבר להלחין אורטוריות קונצרטיות באנגליה, והמפורסמת בהן **משיח**.

נשוב לסרסה, הוא אחשוורוש*. נסכם שבסיפור דכאן אחשוורוש־סרסה מאורס לנערה הפרסייה אַמְסִטְרָה, אך כדרך אחשוורוש, נפשו חושקת פתע ברוֹמִילְדָה, אהובת אחיו אַרְסִמְנָה. אַרְסִמְנָה מצדו מחוזר בידי אַטְלִנְטָה, והיא נותנת לעולם להבין שהוא משיב לה אהבה. אַמְסִטְרָה, הארוסה הנבגדת של סרסה, אינה רואה בעין יפה את חיזורי המלך אחר רוֹמִילְדָה, ובהתחפשה לגבר מחפשת איך לנקום. זאת אופרה בופה, ואת האתנחתות הקומיות מספק הבס אֶלְוִירוֹ, משרתו התת־מצליח של אַרְסִמְנָה. בסוף וכצפוי, סרסה שב אל ארוסתו ורומילדה אל אחיו ארסמנה, והכל טוב.

בימיו של הנדל היה ליהוק הזמרות/זמרים שונה מבימינו: הדמויות הנשיות גולמו על ידי זמרות סופרן או קונטרה־אלט אך גם הגברים לא היו טנורים: את אחי המלך גילם קונטרה־אלט ואת סרסה גילם סריס. היום משבצים לתפקיד סרסה קונטרה־טנור, או כבמקרה שלנו, מצוֹסוֹפֶרן.

תחילת הפתיחה מעוצבת כמעין מרש הדור המציג את חצר המלך, אלגרו סוער מסמן את התסבוכות היצריות וגייג סיוס נינוח רומז לסדר הצומח מן הכאוס. את הרציטטיב והאריה הבאים מיד אחרי הפתיחה ניתן לצרף למוזרויות שגרמו לקהל ההיימרקט להירתע: סרסה פותח פיו ושר שיר אהבה... לעץ. בינתיים הייתה האריה Ombra mai fu לאחת האריות האהובות של הנדל.

*השם הפרסי הוא חֶשֶׁרְשָׁה, ביוונית הוא קְסִרְקֶס ובאיטלקית הוא סְרָסָה.

רציטטיב	Recitativo
הוֹי, עֲלִים רַכִּים וְצַעֲרִים שֶׁל עֵץ דֹּלֵב, מִחֶמֶד לְבָבִי, יְהִיו יְמֵיכֶם זוֹהָרִים. אֵל בְּרָק, אֵל יְמִים סוֹעֲרִים, יִפְרְעוּ לְעוֹלָם שְׁלוֹתְכֶם, אֵל יְכוֹ רוּחוֹת זַעַף בְּכֶם.	Frondi tenere e belle Del mio platano amato, Per voi risplenda il fato. Tuoni, lampi, e procelle Non v'oltraggino mai la cara pace, Né giunga a profanarvi austro rapace.
אריה	Aria
מְעוֹלָם לֹא נִתַּן צֶמַח עֲנַג צֵל כֹּה מְתוֹק כְּמוֹ הָאֵילָן שְׂכָאן.	Ombra mai fu Di vegetabile, Cara ed amabile, Soave più.
עברית: בני הנדל	

**מוקדש באהבה לזכרו של גרשון פרנסקי
ובתודה עמוקה לברכה קול**

אהרון חרל"פ, יליד קנדה, מן הבולטים במלחינים והמנצחים בישראל, החל את דרכו המוזיקלית כפסנתרן. ב-1963 השלים חרל"פ לימודי מוזיקה ומתימטיקה באוניברסיטת מניטובה, וכעבור שנה עלה ארצה. הוא למד הלחנה וניצוח באקדמיה למוזיקה בתל אביב ונסע להשתלם בקולג' המלכותי למוזיקה בלונדון ואצל מאסטרו הנס סְבֵרוֹבְסְקִי באקדמיה למוזיקה של וינה.

בין התזמורות שביצעו את יצירותיו של חרל"פ הפילהרמונית הישראלית, הסימפוניות של ירושלים, חיפה וראשון לציון, הקאמרה הישראלית ירושלים, הקאמרית הישראלית, סינפוניטה באר שבע ותזמורת בקנדה, בארצות הברית, במזרח הרחוק ובאירופה.

קרה שיצירותיו איחדו בין מוזיקאים ממדינות שונות. כך, למשל, ביולי 2017 הושמע בבנקוק הקונצ'רטו לקלרינט ולתזמורת של חרל"פ הישראלי בביצוע הפילהרמונית של תאילנד בניצוחו של אלפונסו סְקֵרְנֵוֹ האיטלקי עם הסולן הסיציליאני קְלוֹגֵרוֹ פֶּלְרֵמוֹ, נגן הקלרינט הראשי של תזמורת הקונצ'רטו סְבֵרוֹבְסְקֵאוֹ של אמסטרדם.

מאסטרו חרל"פ ייצג את ישראל בתְּבָרִי השופטים של התחרויות הבין־הלאומיות לשירת המקהלה World Choir Games Interkultur בארצות הברית, באוסטריה,

בגרמניה, בסוֹצִי שברוסיה, בסין, בקוריאה ובדרום־אפריקה. בפרס היצירה לקומפוזיטורים מטעם ראש הממשלה זכה פעמיים: ב-1999 וב-2014. כמו כן זכה בפרס אקו"ם על מפעל חיים בתחום היצירה הקונצרטי לשנת תשס"ח (2008). בשנים 1976-2018 כיהן חרל"פ כפרופסור לניצוח באקדמיה למוסיקה ולמחול בירושלים, ומשנת 1997 ועד היום הוא המנצח והמנהל המוזיקלי של המקהלה הקאמרית כפר סבא.

דבר המלחין על יצירתו

הקונצ'רטו לחליליות ולתזמורת כלי קשת היא עיבוד לקונצ'רטו שלי לווילה, שבכורתו, במאי 2007 בבודפשט, ביצעה אותו תזמורת דוֹהֶנְנֵי־בֹדְפֹק עם הווילנית הבין־לאומית רבקה גולני. המנצח היה מאסטרו גבור הוֹלְרוֹנְג, שאף שימש לי

מוקד השראה בעת כתיבתו. הקונצ'רטו לווילה נכתב לתזמורת גדולה, ואילו כאן, כשבחליליות מדובר, בחרתי בתזמורת כלי קשת, כדי ליצור איזון נכון בין החלילית הסולנית לאנסמבל, כדוגמת הקונצ'רטי של עידן הבארוק. כמובן, הרפליקות שמשמיעות החליליות זהות בבסיסן לאלה שהשמיעה בזמנה הווילה, אך מובן שנדרשו התאמות טכניות ומוזיקליות.

היצירה כתובה במתכונת הקלאסית התלת־פרקית: **פוקו אלגרו** בצורת הסונטה / **אנדנטה קלמו** במחזוריות ABCBA / **אלגרו ויו** בצורת מעין־רונדו ABACBA עם קודה. היצירה טונאלית ברובה, אף כי נקטתי פה ושם גם טכניקות סריאליות וביטונאליות.

את הרעיון לחבר קונצ'רטו לחליליות הצמיחה חברתי ההדוקה וארוכת השנים עם גרשון פְּרָנְסְקִי, מלחין, מנצח ונגן כינור, ויולה וחליליות, שהוכרע על ידי מחלה קשה לפני כחמש שנים. הלחנתי את היצירה לזכרו, מעין גלעד לאיש הנאצל ולמוזיקאי המחונן, אשר הטמיע בדורות של נגני חלילית אהבה לכלי ולמוזיקה.

גרשון חיבר בזמנו גם כמה שירים עבריים, והשיר שפרש כנפיים יותר מן האחרים היה "הילדה עם הצמות", שגם את מילותיו חיבר פרנסקי. בקדנצת החלילית בפרק ב' של הקונצ'רטו שלפנינו תוכלו לזהות ציטוט מן השיר. ברכה קול, ברוכת כשרון בזמרה כבנגינת חליליות, הייתה תלמידה בולטת ואהובה על גרשון, ואני מקדיש לה את הקונצ'רטו בתודה ובהוקרה רבה.

באותם ימים נחשבה החלילית בארץ עדיין לכלי עממי, והפרטואר הבארוקי לא היה בנמצא. גרשון, שהיה כנר, עיבד בעבורי קונצ'רטי לכינור של ויואלדי, מוצרט ועוד. זה היה המפגש הראשון שלי עם מוזיקה קלאסית.

גרשון הכין אותי למבחני קרן התרבות אמריקה-ישראל (אז עדיין קרן שרת), אשר מנהליה הסכימו באופן חריג להכיר בחלילית ככלי נגינה קלאסי. הייתי הזוכה הראשון במלגת הקרן בחלילית, וזאת "בתנאי שאנצל את המלגה ללימוד כלי נגינה 'אמיתיים'".

במשך השנים התהדק הקשר בינינו גם ברמה האישית והמשכתי לנגן מוזיקה קאמרית במפגשים בביתו. גרשון היה קשור מאד לתהליך הקמת תזמורת הקאמרה, ואף שימש כמוביל סקציית הכינור השני בשנותיה הראשונות של התזמורת.

ברכה קול:

"אחד האנשים המשפיעים בחיי"

ביצוע בכורה עולמי מרגש אותי תמיד, על אחת כמה וכמה כשבחליליות מדובר, כלי המזוהה עם הרנסנס-בארוק באירופה ועם ארץ ישראל היפה. אני מודה לקאמרה ולמנהלה המוזיקלי על הזמנת היצירה ולמלחין אהרון חרל"פ על הקדשתה לי ועל הנצחת זכרו של מורי היקר גרשון פרנסקי ז"ל, שלא רק לימדני לנגן בחליליות מאז היותי ילדה בת שמונה, אלא היה בעבורי גם חבר ויועץ ואחד האנשים המשפיעים בחיי, מוזיקלית ואנושית.

אבנר בירון:

"למעשה הייתי תלמידו הראשון"

הייתי תלמידו הראשון לחלילית. לשיעורים בביתו שבמושב בית-צעובד באתי עם אמי ציפורה מרחובות בנסיעה באוטובוס ובהליכה ממושכת דרך פרדסים ושדות. גרשון השרה אווירה נינוחה מאד בשיעורים, ההוראה שלו הייתה שקטה ומקבלת. בדרכי נועם הקפיד על קלה כחמורה בנגינתי.

גרשון היה מורה למוזיקה ולחלילית בבית הספר היסודי שבו למדתי. כעבור כמה מפגשים - הייתי אז בן שבע - הוא קרא לאמי, והציע לה להעביר אותי מקבוצת החליליות של בית הספר להוראה אינדיבידואלית בהדרכתו. למעשה,

חזרת המשקל הזה לאורך היצירה כולה שומנת בחובה סכנת לאות. והנה ויואלדי הפך את החיסרון הפוטנציאלי ליתרון, באמצעות תכסיס אלגנטי: אחרי שבחר להלחין רק את עשרת בתי המזמור הראשונים, התאים מנגינה שונה לכל אחד מן הבתים 1, 2, 3+4, והמנגינות האלה שבות בבתי 5, 6, 7+8. לשני הבתים האחרונים ול"אמן" (שאיננו במזמור הפרנציסקאני) התאים מנגינות אחרות.

שתי טכניקות מבליטות מילים חשובות בטקסט המושר: האחת היא חזרה על מילה יותר מפעם אחת והאחרת - המליסמה, שירת הברה אחת בצלילים רבים, המוסיפה נפח למילה הנבחרת. דוגמה טובה היא המילה gladius (להב) בסוף הבית השני. בשל 26 המליסמות, להב הכאב כאילו סובב והולך 26 פעמים בלב האם. בבית 5, שמנגינתו זהה, סדרת הסלסולים חלה על המילה dolentem (כואבת).

כלי הקשת והקונטינואו הם פרטנר מתמיד לקול המזמר. נגינתם נוגה, כשירתו של קהל מקונן המזדהה עם סבל האם לנוכח ייסורי בנה: כבר בפתיחה הכינורות משמיעים בקנון שיר אשכבה נוגה. **בפרק השני** (ובחמישי) הם משמיעים פולסים חד-גוניים היכולים להתפרש כהלקאות, ואת **הפרק השביעי**, Eia mater הכינורות פותחים בדקה שלמה של יבבות קצובות בטרם מתחילה השירה. מנגד, **בפרק השמיני** Fac ut ardeat הליווי מצויר כמו שיר ערש רגוע, בטרם מסיים ה"אמן" המז'ורי במעין השלמה.

ביותר הוא האנדנטה, מלבד, שוב, ה"אמן", המסומן "אלגרו".

צבע הקול הגברי הגבוה או הנשי הנמוך מצטרף אל מונוטוניות המשקל השירי ומדגיש את האווירה המופנמת, הקלאוסטרופובית כמעט, השונה כל כך מן השוּבבות הוונציאנית, המזוהה עם רוב פרקי "ארבע העונות", יצירתו הפופולארית ביותר של ויואלדי. למשקל השירי המונוטוני יש שם: "טֵטֶרֶמֶטֶר טְרוֹכֵיאִי", והוא מנגד הברות מוטעמות ובלתי מוטעמות:

**Stabat mater dolorosa iuxta Crucem
lacrimosa, dum pendebat Filius.**
אם מוכת יגון דואבת, מול הצלב בוכה
ניצבת, שָם תלו את בנה.

ה דורות כתבו אנשי כנסייה טקסטים מחורזים וממושקלים המנסים לתאר באוזני קהליהם את טירוף צערה של מרים עם צליבת בנה. הבולט בהם הוא המזמור הקתולי **סֵטֶבֶט מְאֵטֶר**, המיוחס לנזיר פרנציסקאני מן המאה ה-13. רבים מאוד הלחינו את הטקסט, ובהם ז'וסֶפֶן דֶה פֶּרֶה, פֶּלֶסְטֵרִינָה, אורלנדו די לאסו, סקרלטי האב והבן, פרגולזי, היידן, רוסיני, ורדי, דבוז'אק, קודאי, פולנק, פֶּרֶט ועוד ועוד.

ויואלדי הלחין את חציו הראשון של המזמור ב-1711, על פי הזמנת כנסייה בעיר בְּרֶשֶׁיָה שבין מילאנו לוונציה. בשנה זו היה במעין חופשה כפויה מבית היתומים הוונציאני "אוספֶּדֶלָה דֶּלָה פֵייטָה", שבו עבד מגיל 25, בנגינה, הוראה, הלחנה, ניצוח וניהול לאורך כשלושים שנה. בזמן שב"אוספדלה" ביצעו את יצירותיו של "הכומר הגינג'י" יתומות, אשר נגינתן המעולה פרסמה את המוסד באירופה כולה, ביקשו אנשי ברשיה כי הסטאבט מאטר "שלהם" יושר בפי סריס. קולותיהם הדקים של הסריסים היו אהובים אז מאוד, ומאות castrati הועסקו בכנסיות איטליה. בתזמור - כינורות, ויולות, בסים ואורגן. מאז פסו הקסטרטי מן העולם, הושם תפקיד הסולו בפי קונטרטה־טנורים או זמרות אלט או מצ'וסופרן.

כמה וכמה סממנים מוזיקליים מעניקים ליצירה את נימתה הטראגית:
• שני סולמות בלבד שולטים בה - פֶה מינור ודו מינור - ושניהם אומרים תוגה. רק פֶה ושם משולבת הבלחה מז'ורית, כגון בפרק האחרון, "אמן".
• היצירה מנוגנת לאט; המהלך המהיר

סטאבט מאטר לקרימוסה

הטקסט מיוחס ליקופונה דה טודי (1230-1306)

עברית: בני הנדל

5. אדג'סימו

מי יוכל עמוד בשקט
עת יהגה בה, בצדקת,
מתענה בצער בנה?

6. אנדנטה

עת חטאי עמו כפר הוא,
ראתה איך מתיסר הוא.
בשויטים הלקו אותו.

ראתה איך בנה החף מפשע
מתענה וחסר ישע,
עד מסר את נשמתו.

7. לרגו

אם, מקור האהבה,
מלאי לבי בדאבה,
ועמך אז אתאבל.

8. לנטו

תני כי לבבי ילהב,
עד את משיחי אהב,
ואזכה בחסד אל.

9. אלגרו

אמן

1. לרגו

אם מכת יגון, דואבת,
מול הצלב בוכה נצבת,
שם תלו את בנה.

2. אדג'סימו

את לבה המתיפח,
להב הכאב פולח,
יסוריו הם יגונה.

3. אנדנטה

מה נוגה היא, מה סובלת
הברוכה, האם לילד
האחד ואין אחר.

מה סובלת, מתאבלת,
הקדושה אל מול מראהו
של הבן המתיסר.

4. לרגו

מי האיש שלא ידמע,
עת אם זו יראה, ישמע,
מתיסרת ביגונה?

STABAT MATER LACRIMOSA

Testo attribuito a Iacopone da Todi (1230-1306)

1. Largo

Stabat mater dolorosa
luxta Crucem lacrimosa,
Dum pendebat Filius.

2. Adagissimo

Cuius animam gementem,
Contristatam et dolentem,
Pertransiuit gladius.

3. Andante

O quam tristis et afflicta
Fuit illa benedicta
Mater Unigeniti!

Quae moerebat et dolébat,
Pia Mater, dum vidébat
Nati pœnas íncliti.

4. Largo

Quis est homo qui non
fléret,
Matrem Christi si vidéret
In tanto supplício?

5. Adagissimo

Quis non posset contristári,
Christi Matrem contemplári,
Doléntem cum Filio?

6. Andante

Pro peccátis suæ géntis,
Vidit lésum in torméntis,
Et flagéllis súbditum.

Vidit suum dulcem Nátum
Moriéndo desolátum,
Dum emísit spíritum.

7. Largo

Eia, Mater, fons amóris,
Me sentíre vim dolóris,
Fac, ut tecum lúgeam.

8. Lento

Fac, ut árdeat cor meum
In amándo Christum Deum,
Ut sibi compláceam.

9. Allegro

Amen

גלגולו של ריקוד־רחוב ונציאני פראי ומחוספס, המנוגן במקורו במנדולינות, בקסטנייטות ובתופים.

פתיחת "הפתיחה" טקסית וחגיגית, הקוראנט על שני חלקיו הנשנים נינוח, ושרשרת המחולות הנובעת ממנו מהירה ועתירת קונטרפונקט פוגאלי. על יכולותיו הפוליפוניים של באך אין צורך להכביר מילים. הן באות כאן לידי ביטוי בשפע, אבל לצדן יש עוד תחכומים.

כמו בקונצ'רטו גרוסו, ייחד באך לכלי הנשיפה של עץ - שני אבובים ובסון - מעמד של שלישיית סולנים. מעמד זה איננו שריר לאורך כל היצירה. לעתים הם מוכפפים לאנסמבל.

עוד תחכום באכי הוא "הכפלת" המחולות גבוט, מינואט, בורה ופספיה. ואולם, אין אלה הכפלות סתם. בין מהלך א' למהלך ב' יש וריאציות בתזמור (ועל כן בטקסטורה) כמו גם במלודיה, בהרמוניות ובתחביר: למשל, גבוט א' מנוגן על חזרותיו וגבוט ב' מנוגן אחריו על וריאציותיו וחזרותיו, ולבסוף הכל מנוגן מהחל ועד כלה, והפעם ברצף ובלא חזרות. בינתיים, מרוב חזרות, גופנו מתנועע לצלילי המנגינות והדהודיהן, ואנו כמהים לצרור ההפתעות הבא...

היא ידועה מעט פחות מן הסוויטה השנייה והשלישית, שהתמזל מזלן והתברכו - זו ב"בדינרי" וזו ב"אריה (אָר) על מיתר סול" - מפניני באך המושמעות ביותר.

באך כינה את ארבע היצירות "אוברטורות", אף כי אינן פותחות דבר, אלא הן עצם העניין. הכינוי הזה, באיות "ouverture" מעיד על צרפתינות ועל היותן גלגול והפתחות של פתיחות ממש - של אופרות, אורטוריות או קנטטות צרפתיים. להיט מטורף היו ה"אוברטורות" האלה בחצרות גרמניה של המאה ה-18.

אוברטורה צרפתית / קוראנט / גבוט א' וב' / פורלן / מינואט א' וב' / בורה א' וב' / פספיה א' וב'

מבט בשמות הפרקים דלעיל מראה כי בעולם מחולות הבארוק אנו מצויים, בטרקלין נוצץ ומואר, שבו גברים הדורים וגבירות מקושטות נעים במשטר קפדני, מסוגן ועתיר מניירות.

סוויטת המחולות הייתה סוגה מטופחת במוזיקת המאה ה-17 ומחצית המאה ה-18. מלחיני הבארוק השקיעו ידע, יזע ודמיון בהטמעת סגנון, עידון והומור במחולות שהיו במקורם מסורתיים־כפריים.

את הגרסאות האמנותיות רקדו, לשם שעשוע וחיברות, אצילות ואצילים על רצפות ארמונות או רקדנים מקצועיים במופע בלט. סטנדרטיזציה של עשורים הקנתה לכל מחול קצב, משקל ותנועות משלו.

גם באך היה בין מפתחי סוויטות המחול: הוא הלחין פרטיטות וסוויטות למקלדת, לכינור, ללאוטה, לצ'לו ולחליל. סוויטותיו התזמורתיות היו מעטות - רק ארבע יש בידנינו. לשם השוואה, ג'אוז'פ' הותיר בסביבות 85, פאש כ-100 וט'לקן כ-135. ייתכן, כמובן, שבאך הלחין עוד סוויטות תזמורתיות, אך אלה אבדו, כיצירות אחרות.

סוברים כי את הסוויטה הזאת, רי"ב 1066, המוקדמת מבין הארבע, הלחין באך במשרתו "החילונית" בדוכסות אנהלט־ק'תן.

* בשלוש הסוויטות האחרות ניתן למצוא סרבנד, ג'יג, רונדו (באיות Rondeau), אך גם... פולונז.

קנטטה לשבת וליום א'

טים בראון מנצח
הדס פארן-אסיה סופרן (ישראל)
אלון הררי קונטרה-טנור (ישראל)
מרסל בקמן טנור (הולנד)
גיא פלץ בריטון (ישראל)
מקהלת מורן
בניהולה המוסיקלי של נעמי פארן (ישראל)

מרדכי סתר / קנטטה לשבת
באך / קנטטה "איש עלוב שכמותי" רי"ב 55
ג'ון איירלנד / "סוויטה לגבעות דאונלנד"
באך / קנטטה "עגורו" רי"ב 140

ירושלים: תיאטרון ירושלים
יום ג', 25.6.19 בשעה 20:00
סביון: בית התרבות
יום ה', 27.6.19 בשעה 20:30
תל אביב: מוזיאון תל אביב לאמנות
יום ו', 28.6.19 בשעה 13:00
מוצ"ש, 29.6.19 בשעה 21:00
יום א', 30.6.19 בשעה 20:00

שירי שוליה נודד

אבנר בירון מנצח
ג'וליאן ואן-מלרטס בריטון (ניו זילנד)
אלון ראובן קרן (ישראל)
רות ורון קרן (ישראל)

מוצרט / סרנדה מס' 6 ("סרנדה לילית") ברה מז'ור
היידן / קונצ'רטו לשתי קרנות במי במול מז'ור
מאהלר / "שירי שוליה נודד" בעיבוד שנברג
שוברט/לידר: "שר היער"; "אֶת השלווה"; "אֶל המוזיקה" בעיבוד רגר
דבוז'אק / סרנדה לכלי נשיפה, לצ'לו ולקונטרבס ברה מינור

ירושלים: תיאטרון ירושלים
יום ג', 30.4.19 בשעה 20:00
סביון: בית התרבות
יום ה', 2.5.19 בשעה 20:30
תל אביב: מוזיאון תל אביב לאמנות
יום ו', 3.5.19 בשעה 13:00
מוצ"ש, 4.5.19 בשעה 21:00
יום א', 5.5.19 בשעה 20:00
נס ציונה: משכן הפיס לאמנויות
יום ב', 6.5.19 בשעה 20:00

Stabat Mater

Paul Goodwin conductor (UK)
Agnieszka Rehlis mezzo-soprano (Poland)
Bracha Kol recorders

Francesco Geminiani (1687-1762)

Concerto Grosso No.12 in D minor,
after Corelli's "La Follia"

George Frideric Handel (1685-1759)

Overture, recitative and aria from "Serse"

Aharon Harlap (1941)

Concerto for recorders and string orchestra
(world premiere)

Intermission

Antonio Vivaldi (1678-1741)

Stabat Mater for alto and orchestra RV 621

Johann Sebastian Bach (1685-1750)

Orchestral Suite No. 1 in C Major BWV 1066

- Overture
- Courante
- Gavotte I & II
- Forlane
- Menuet I & II
- Bourrée I & II
- Passepied I & II

35
2018
2019

Jerusalem / Jerusalem Theater,

Tuesday, April 8 2019 at 20:00

Broadcast live at Kan Kol Hamusika

Zichron Yaakov / Elma Arts Center

Thursday, April 11 2019 at 21:00

Tel Aviv / Tel Aviv Museum of Art

Friday, April 12 2019 at 13:00

Saturday, April 13 2019 at 21:00

Sunday, April 14 2019 at 20:00

Program notes: **Benny Hendel** Design: **Hagit Maimon**

The Israel Camerata Jerusalem

Music Director and Founder: **Avner Biron**

The musicians

*principal player **assistant principal

1st Violin

Matan Dagan*
Natasha Sher*
Carmela Leiman**
Denice Djerassi
Yuki Ishizaka
Michael Pavia
Roman Yusupov

2nd Violin

Hadas Fabrikant*
Eduard Reznik*
Arnold Kobiliansky
Michael Kontsevich
Keren Shoshani
Omri Tzach

Viola

Michael Plaskov*
Dor Sperber*
Boris Rimmer
Andrei Shapelnikov
Eduard Shubaev

Cello

Marina Katz*
Zvi Orleansky*
Alexander Sinelnikov**
Esther Valladares

Bass

Dmitri Rozenzweig*
Shai Peker

Flute

Esti Rofé*

Oboe

Muki Zohar*
Ori Meiraz

Bassoon

Mauricio Paez*
Kristijonas Grigas

French Horn

Alon Reuven*
Ruth Varon

Percussion

Karen Phenpimon-Zehavi*

Guest musicians: Iris Globerson-Hirsch, Harpsichord, organ

Board of Directors and Members of the Association

*Member of the board

Yair Green, Adv. *, Chairman
Jacob Aizner*
Prof. Ruth Arnon*
Avner Azulay
Talma Barabash-Knoller, CPA
Prof. Avi Ben Basat

Prof. Shlomo Biderman
Dr. Yoram Blachar*
Dr. Shmuel Cabilly*
Ruth Cheshin*
Ilan de Vries*
Prof. Menachem Fisch

Orly Froman*
Prof. Benny Geiger*
Efrat Weiman Gershony*
Prof. Moshe Hadani*
Prof. Uri Karshon
Raanan Kop, CPA*

Moshe Michles*
Prof. Dafna Schwartz*
Dov Shafir
Baruch Shalev
Dr. Lea Shamir-Shinan
Yehuda Zisapel
Gershon Zohar

Administration

CEO: Yoram Youngerman

Administrative Manager: Michael Kontsevich

Producer: Anat Richter

Music content coordinator: Dr. Ron Merhavi

Marketing Manager: Sarah Taylor David

Sales Manager: Dagan Feder

Office Manager: Sima Gielchinsky

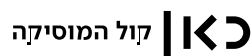
Stage Manager: Valery Aksyonov

Accountant: Sarit Yitshaki

Office: 13 HaHagana St. (HaGiv'a HaTsarfati) Jerusalem | Tel: +972-2-5020503 Fax: +972-2-5020504

Internet: www.jcamerata.com | Email: info@jcamerata.com

The Orchestra is supported by: The Ministry of Culture and Sport | The Municipality of Jerusalem
and by the generous support of various donors.

35
2018
2019

Stabat Mater